

Strasbourg, 16 iunie 2023

CEPEJ(2023)7

COMISIA EUROPEANĂ PENTRU EFICIENȚA JUSTIȚIEI (CEPEJ)

AVIZ MENIT SĂ PROPUNĂ COMITETULUI EUROPEAN PENTRU COOPERARE JURIDICĂ (CDCJ) O ACTUALIZARE A RECOMANDĂRII CM/REC(86)12 A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE PRIVIND MĂSURILE DE PREVENIRE ȘI REDUCERE A VOLUMULUI EXCESIV DE MUNCĂ ÎN INSTANȚELE JUDECĂTOREȘTI

*Document adoptat de CEPEJ la cea de-a 40-a reuniune plenară (Strasbourg,
15 și 16 iunie 2023)*

Această traducere a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și al Consiliului Europei. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a Consiliului Europei și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Uniunii Europene.

Traducere cofinanțată
de Uniunea Europeană

**AVIZUL COMISIEI EUROPENE PENTRU EFICIENȚA JUSTIȚIEI (CEPEJ)
MENIT SĂ PROPUȚĂ COMITETULUI EUROPEAN PENTRU COOPERARE JURIDICĂ (CDCJ)
O ACTUALIZARE A RECOMANDĂRII CM/REC(86)12 A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE
STATELE MEMBRE PRIVIND MĂSURILE DE PREVENIRE ȘI REDUCERE A VOLUMULUI
EXCESIV DE MUNCĂ ÎN INSTANȚELE JUDECĂTOREȘTI**

1. În conformitate cu mandatul său pentru anii 2022-2023, CEPEJ-SATURN a reflectat asupra unei posibile actualizări a Recomandării CM/Rec(86)12 *privind măsurile de prevenire și reducere a volumului excesiv de muncă în instanțele judecătorești* (denumită în continuare "Recomandarea (86)12"). Această reflecție a fost inițiată în urmă cu mai mulți ani de către Uniunea Europeană a Rechtspflieger și Grefierilor (E.U.R.), cu statut de observator al CEPEJ. CEPEJ-SATURN a elaborat un proiect de aviz în vederea adoptării de către CEPEJ. Proiectul de aviz este rezultatul consultărilor cu toate celelalte grupuri de lucru ale CEPEJ, cu rețeaua CEPEJ de instanțe judecătorești pilot și cu E.U.R.. CEPEJ-SATURN a primit, de asemenea, contribuții din partea Uniunii Internaționale a Notarilor (UINL) și a Asociației Judecătorilor Administrativi Europeni (AEAJ).
2. CEPEJ a examinat și adoptat prezentul aviz în cadrul celei de-a 40-a reuniuni plenare (Strasbourg, 15 și 16 iunie 2023). În conformitate cu articolul 2.1.e. din apendicelele 1 la Rezoluția (Res(2002)12 de instituire a Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ)¹, aceasta a decis să îl înainteze spre examinare Comitetului European pentru Cooperare Juridică (CDCJ).
3. În acest sens, CEPEJ consideră că este benefic să împărtășească următoarele puncte cu CDCJ:

A. Considerații generale

4. De la adoptarea sa, Recomandarea (86)12 s-a dovedit a fi o resursă extrem de valoroasă în multe state membre pentru punerea în aplicare a măsurilor de reducere și prevenire a volumului excesiv de muncă în instanțele judecătorești, precum și pentru repartizarea sarcinilor între judecători, grefieri și alte instituții.
5. Cu toate acestea, mai multe aspecte ale abordărilor adoptate la momentul adoptării Recomandării (86)12 par în prezent depășite. Prin urmare, se sugerează actualizarea acestui document important, luând în considerare noile abordări, evoluțiile în domeniile-cheie ale justiției, numeroasele instrumente adoptate de Consiliul European de la publicarea documentului, precum și instrumentele dezvoltate de CEPEJ pentru a îmbunătăți funcționarea sistemelor judiciare. CEPEJ este dispusă să colaboreze cu CDCJ dacă acesta decide să elaboreze o nouă recomandare sau să actualizeze Recomandarea (86)12.
6. Strategiile naționale privind sectorul justiției joacă un rol important în furnizarea unei viziuni clare asupra reformelor în curs și planificate în domeniul justiției în statele vizate. O recomandare actualizată ar putea fi, de asemenea, de ajutor în formularea unor astfel de strategii.

---

¹ CEPEJ are sarcina: "e. de a sugera, dacă este cazul, domenii în care comitetele directe competentele Consiliului European, în special Comitetul European pentru Cooperare Juridică (CDCJ), pot, dacă consideră necesar, să elaboreze noi instrumente juridice internaționale sau amendamente la cele existente, în vederea adoptării lor de către Comitetul de Miniștri."

B. Soluționarea alternativă a litigiilor

7. Recomandarea (86)12 rămâne relevantă în ceea ce privește încurajarea soluționării amiabile a litigiilor. Cu toate acestea, situația a evoluat din 1986, ceea ce a dus în special la o creștere a utilizării soluționării alternative a litigiilor (SAL) în multe țări. Metodele de atingere a unei astfel de soluționări ar putea fi dezvoltate în continuare în recomandare.
8. În acest scop, ar fi necesară o revizuire aprofundată a dispozițiilor referitoare la SAL. Deși SAL este în general considerat drept un mijloc de reducere a volumului de muncă al judecătorilor, eficacitatea sa depinde de punerea în aplicare a unor politici și acțiuni adecvate pentru a promova utilizarea sa în practică. În acest sens, formarea profesioniștilor din domeniul justiției și sensibilizarea părților și a utilizatorilor instanțelor cu privire la SAL sunt factori esențiali în promovarea utilizării ei și sporirea eficacității acesteia.

C. Tehnologiile informației și comunicațiilor

9. Sistemele judiciare au cunoscut o revoluție digitală de la 1986. Introducerea tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) a transformat modul de activitate a instanțelor, oferind potențialul de a spori eficiența, celeritatea și transparența procedurilor judiciare. Statele ar trebui să promoveze în mod activ utilizarea globală a TIC în instanțe. Pentru a sprijini o transformare cuprinzătoare către e-justiție, pot fi încurajate legislația și/sau strategiile specifice legate de e-justiție. Dematerializarea procedurilor judiciare poate cuprinde diverse procese, cum ar fi introducerea principiului "implicit digital" ("*digital by default*") și a unei abordări "de preferință online" ("*online first*") pentru cazurile noi, digitalizarea arhivelor și furnizarea de informații online, introducerea de tutoriale și chatboți pentru utilizatorii instanțelor, pentru a facilita accesul la justiție.
10. Instanțele trebuie să fie dotate cu echipamentele și aplicațiile TIC necesare, esențiale pentru dematerializarea procedurilor judiciare². Oricare ar fi utilizarea TIC, judecătorii și personalul instanțelor ar trebui să fie competenți și să rămână la curent cu evoluțiile sistemelor informatice, ale programelor și ale funcționalităților acestora. După caz, aceștia ar trebui să beneficieze de formare în domeniul TIC³. Aceste aspecte ar putea fi menționate în actualizarea Recomandării (86)12.

D. Sarcini non-judiciare de care judecătorii ar putea fi eliberați

11. De asemenea, pare necesară revizuirea exemplurilor de sarcini nejudiciare de care judecătorii ar putea fi eliberați, astfel cum sunt incluse în anexa la Recomandarea (86)12. Deși distincția din recomandare între sarcinile judiciare și sarcinile nejudiciare, care pot fi delegate altor persoane pentru a reduce volumul de muncă al judecătorilor, rămâne relevantă, unele dintre aceste sarcini au evoluat și necesită o revizuire. Există, de asemenea, funcții care aparțin sistemului judiciar, dar care pot fi atribuite altor persoane sau instituții decât judecătorilor.
12. Unele state au introdus institutul de *Rechtspfleger* (sau organisme similare) în sistemele lor judiciare, care pot juca un rol important în reducerea volumului de muncă al judecătorilor, permițându-le să se concentreze asupra litigiilor complexe. *Rechtspfleger* este un funcționar judiciar independent, care îndeplinește sarcinile atribuite prin lege, care nu este un asistent judiciar, ci lucrează în cadrul instanței și poate îndeplini sarcini juridice în diverse domenii. În unele state, aceștia pot avea, de asemenea, competența de a adopta decizii în mod independent și/sau să

---

² Exemple de astfel de instrumente sunt calculatoarele și scanerile moderne, programele informatice adecvate și actualizate, conexiunile rapide, fiabile și sigure în bandă largă la rețea și la internet, instalațiile de videoconferință și dispozitivele digitale de înregistrare video și audio. Alte TIC, cum ar fi sistemele electronice de arhivare și de gestionare a cauzelor, criptarea și alte programe de securitate și confidențialitate, autentificarea electronică și semnăturile electronice pentru a asigura autenticitatea și integritatea actelor juridice, bazele de date electronice de jurisprudență și instrumentele de inteligență artificială, pot, de asemenea, spori eficiența instanțelor.

³ Exemple de competențe TIC necesare judecătorilor sunt cunoașterea sistemelor și instrumentelor de digitalizare, a cerințelor generale și specifice de software și a celor mai comune programe, conștientizarea decalajului digital și a măsurilor de atenuare disponibile, riscurile și oportunitățile inteligenței artificiale (AI) și etica online.

îndeplinească sarcini judiciare administrative. 15 state membre au înființat *Rechtspfleger* (sau organisme similare) cu atribuții judiciare sau cvasi-judiciare, care au competență autonomă și ale căror decizii sunt supuse recursului. Rapoartele de evaluare ale CEPEJ (2020 și 2022) arată că sarcinile încredințate *Rechtspflegern* (sau organismelor similare) în aceste țări includ: asistență juridică (6 state membre), cauze familiale (8), ordine de plată (9), cauze de registru (cauze de registre funciar și/sau comercial) (10), executarea hotărârilor pe cauze civile (10), executarea hotărârilor pe cauze penale (6) sau pe cauze necontencioase (11). Aceștia se pot ocupa, de asemenea, de chestiuni precum insolvența, asistența judiciară mutuală, procedurile nejudiciare în materie civilă, familială și penală sau procedurile vizând cheltuielile judiciare și onorariile avocaților.

13. În plus, unele state au delegat competențe non-judiciare altor instituții publice, cum ar fi notarii, pentru a reduce volumul de muncă al judecătorilor. Această abordare este observată în special în materii ce țin de dreptul familiei, cum ar fi divorțul prin consimțământ reciproc, care a fost pus în aplicare în mai multe state membre (de exemplu, Estonia, Grecia, Letonia, Spania, Slovenia și România). Dreptul succesoral este un alt domeniu în care ar putea fi explorat transferul de competențe către alte instituții, cum ar fi notarii (în mai multe țări, notarii pot primi o renunțare la moștenire, pot întocmi protocoale pentru deschiderea unui testament sau pot efectua lichidarea și împărțirea bunurilor în cazuri necontencioase, dar și contencioase). Transferul de competențe non-judiciare se poate aplica, de asemenea, chestiunilor care implică drepturile persoanelor vulnerabile. De exemplu, stabilirea competențelor de reprezentare, cum ar fi un "mandat de protecție", în prealabil, în fața unui notar, a fost încorporată în legislația din Franța, Germania, Spania și Elveția. În ceea ce privește procedurile necontencioase, notarii ar putea, de asemenea, să emită autorizații în interesul minorilor și al adulților vulnerabili, așa cum se atestă în Italia.
14. CEPEJ a elaborat mai jos o propunere cu sugestii de îmbunătățire a actualei anexe la Recomandarea (86)12, care ar putea servi drept bază pentru eventualele discuții în cadrul CDCJ. Potrivit CEPEJ, în cazul în care transferul de sarcini de la judecători la alte persoane sau instituții poate ușura în mod semnificativ sarcina instanțelor și reduce durata procedurilor, acest transfer trebuie să fie pus în aplicare cu prudență pentru a asigura menținerea controlului judiciar și a garanței accesului la justiție. Acest lucru este deosebit de important în ceea ce privește protejarea drepturilor copiilor și ale persoanelor cu handicap. În plus, este esențial să se sublinieze faptul că fiecare stat membru are prerogativa de a stabili repartizarea sarcinilor în cadrul sistemului său judiciar.

Propunere de actualizare: exemple de sarcini non-judiciare de care ar putea fi degrevați judecătorii din anumite state, în funcție de circumstanțele specifice fiecărei țări

1. Dreptul persoanelor

- Declarația de absență și de deces
- Decizia de a autoriza sau înregistra consimțământul pentru donarea de organe
- Decizia de autorizare a protecției pentru apărarea drepturilor copiilor și ale persoanelor cu handicap
- Aprobarea sau autorizarea către instanță a efectuării actelor de dispoziție, grevare sau a altor acte referitoare la bunurile și drepturile copiilor sau adulților care fac obiectul unor măsuri de protecție juridică
- Acordarea de competențe de reprezentare, cum ar fi "mandatul de protecție viitoare"
- Acordarea judiciară a emancipării și a beneficiului majoratului
- Schimbarea sexului
- Cazuri necontencioase privind statutul persoanelor fizice:
  - Numirea tutorilor, curatorilor și a altor administratori
  - Administrarea bunurilor persoanelor lipsite de capacitate juridică

2. Dreptul familiei

- Divorțul și separarea legală de comun acord pentru cuplurile fără copii sau doar cu copii adulți
- Schimbarea regimului matrimonial
- Încheierea și înregistrarea parteneriatelor civile
- Acordarea pensiei alimentare și soluționarea problemelor care decurg din aceasta
- Adopția / consimțământul la adopție al persoanelor care au depășit vârsta majoratului
- Aprobarea sau autorizarea, în cadrul procedurilor necontencioase, a declarației de paternitate cu privire la copiii născuți în afara căsătoriei
- Colectarea consimțămintelor în contextul procreării asistate medical
- Gestionarea procedurilor necontencioase de administrare a bunurilor comune atunci când unul dintre soți nu poate acționa

3. Proprietatea imobiliară , dreptul proprietății și dreptul succesoral

- Supravegherea registrelor imobiliare
- Supravegherea registrelor de proprietate referitoare la nave, ambarcațiuni și aeronave
- Proceduri necontencioase în domeniul dreptului succesoral:
  - Prezentarea și publicarea testamentelor secrete
  - Declarația de deschidere a succesiunii
  - Întocmirea de inventare
  - Eliberarea unui certificat de succesiune național sau european
  - Acceptarea unei moșteniri cu beneficiu de inventar
  - Eliberarea unei autorizații pentru acceptarea sau renunțarea la o moștenire sau un legat, atunci când astfel de acte sunt supuse autorizării
  - Prezentarea conturilor executorilor judecătorești și revocarea executorilor judecătorești, autorizarea actelor de dispoziție de către executorii judecătorești (cu excepția actelor vizând copiii și persoanele cu handicap)
  - Autorizarea înstrăinării bunurilor succesoriale
  - Lichidarea și împărțirea bunurilor în contextul cazurilor necontencioase și contencioase

4. Drept comercial și contractual

- *Emiterea ordonanțelor de plată și a ordonanțelor asiguratorii*
- *Decizia de autorizare a înființării și înregistrării persoanelor juridice*
- *Prezentarea conturilor de către persoanele obligate să țină evidența contabilă sau obligate în alt mod să prezinte conturi*
- *Litigii de consum (cereri cu valoare redusă)*
- *Proceduri necontencioase privind trusturile:*
  - *Aprobarea anumitor "aranjamente" în numele oricărei persoane care poate avea un interes real sau contingent într-un trust (inclusiv copiii nenăscuți)*
  - *Modificarea sau revocarea tuturor sau a unora dintre condițiile trustului*
  - *Aprobarea tranzacțiilor considerate oportune, dar care nu pot avea loc altfel din cauza lipsei de putere a administratorului sau din orice alt motiv*
  - *Emiterea de declarații cu privire la validitatea sau executarea unei fiducii, existența unei fiducii rezultate sau constructive, încălcarea fiduciei sau eșecul unei fiducii etc.*
  - *Proceduri necontencioase privind reducerea sau lichidarea datoriilor pentru persoane fizice*

5. Drept penal

- *Autorizarea plății sau întârzierea plății amenzilor*
- *Transcrierea mărturiilor sau a depozițiilor făcute în timpul audierilor și redactarea ulterioară a documentelor judiciare aferente*

6. Drept procesual

- *Controlul plății taxelor judiciare*
- *Participarea în soluționare extrajudiciară a litigiilor, conducerea proceselor de mediere/conciliere*

7. Proceduri de punere în aplicare

- *Vânzări judiciare prin licitație*
- *Eliberarea titlului executoriu al hotărârilor judecătorești*

8. Altele

- *Participarea judecătorilor în calitate de membri sau președinți ai comisiilor/comitetelor de disciplină sau de selecție cu privire la persoane care nu sunt membri ai sistemului judiciar (de exemplu notari, avocați sau contabili)*
- *Administrarea jurământelor pentru profesioniștii din afara sistemului judiciar (auditori, notari),*
- *Colectarea mărturiilor și a probelor scrise*
- *Legalizarea sau apostilarea documentelor*